

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Obdo/58/2017
Identifikačné číslo spisu: 7110212461
Dátum vydania rozhodnutia: 27.09.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Gabriela Mederová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:7110212461.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky o návrhu navrhovateľov: 1/ R., nar. XX.XX.XXXX, bytom V., 2/ W., nar. XX.XX.XXXX, bytom W., 3/ B., nar. XX.XX.XXXX bytom K., všetci právne zastúpení: Mgr. Juraj Hudák, LL.M., advokát so sídlom Staré Grunty 18, Bratislava, na zrušenie družstva: Urbariát Hačava, družstvo, so sídlom Námestie sv. Martina 9, Holíč, IČO: 31 980 821, právne zastúpeného LawFactory advokátskou kanceláriou, s. r. o., so sídlom Protifašistických bojovníkov 11, Košice, v konaní vedenom na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 28CbR/22/2010, o dovolaní navrhovateľov 1/, 2/, a 3/ proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach, č. k. 2Cob/124/2016-618 z 31. októbra 2016, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Košiciach, č. k. 2Cob/124/2016-618 z 31. októbra 2016 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) uznesením, č. k. 28CbR/22/2010-587 z 27. mája 2016 zamietol návrh navrhovateľov, ako členov Výboru Urbariátu, pozemkového spoločenstva Hačava, so sídlom Hačava 30, IČO: 42 328 021 (ďalej len „Pozemkové spoločenstvo“), na zrušenie družstva Urbariát Hačava, družstvo, so sídlom Námestie sv. Martina 9, Holíč, IČO: 31 980 821 (ďalej aj „Družstvo“) podľa § 257 ods. 1 písm. f/ zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník (ďalej aj „ObZ“ alebo „Obchodný zákonník“), ktorý bol podaný z dôvodu, že založením družstva mal byť porušený zákon č. 181/1995 Z. z. o pozemkových spoločenstvách (ďalej len „zákon o pozemkových spoločenstvách“). Vo výroku o trovách konania okresný súd určil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania.

2. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že z jednotlivých výpisov listov vlastníctva katastra nehnuteľností vedenom Okresným úradom Košice - okolie, katastrálny odbor, Okres: Košice-okolie, obec: Hačava, katastrálne územie Hačava, zistil, že sú na nich evidované spoločné nehnuteľnosti, ktorých podielovými spoluvlastníkmi sú aj navrhovatelia. Družstvo podľa názoru okresného súdu nie je právnym nástupcom

Pozemkového spoločenstva, keďže toto je stále zapísané v Registri pozemkových spoločenstiev vedenom Okresným úradom Košice - okolie, teda naďalej má právnu subjektivitu, nebolo zrušené ani vymazané z Registra pozemkových spoločenstiev. Okresný súd mal za to, že zrušenie Družstva sa žiadnym spôsobom nedotkne vlastníckeho práva navrhovateľov a rovnako, že navrhovatelia nemôžu odvodzovať svoju majetkovú účasť v Družstve tým, že Družstvo vykonáva správu spoločnej nehnuteľnosti. Z notárskej zápisnice spisanej notárkou JUDr. X. na Notárskom úrade v Košiciach č. N 171/2009, Nz 8321/2010, NCRI 8536/2010 zo dňa 11.03.2010 (ďalej len „Notárska zápisnica“), ktorá je súčasťou Zbierky listín na Okresnom súde Trnava, Oddiel: Dr., vložka č. 10146/T a ktorou bol osvedčený priebeh ustanovujúcej schôdzy Družstva, vyplýva, že prihlášku do družstva nepodal ani jeden z navrhovateľov. Súd prvej inštancie tak uzavrel, že z obsahu predložených dôkazov vyplýva, že navrhovatelia nie sú členmi Družstva, nie sú ani členmi orgánu oprávneného konať v mene Družstva, nie sú členmi orgánu oprávneného konať v mene spoločenstva, nemajú ani majetkovú účasť v Družstve, teda nepreukázali právny záujem na zrušení Družstva. Dôsledkom nedostatku aktívnej vecnej legitímácie je neúspech navrhovateľov v konaní, t. j. zamietnutie návrhu. Náhradu trov konania účastníkom nepriznal v zmysle § 146 ods. 1 písm. b/ zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „O. s. p.“ alebo „Občiansky súdny poriadok“), pretože predmetné konanie sa síce začalo na návrh navrhovateľov, ale v zmysle ustanovenia § 257 ods. 1 ObZ ho možno začať aj bez návrhu.

3. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „krajský súd“ alebo „odvolací súd“), na základe navrhovateľmi podaného odvolania, rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil uznesením, č. k. 2Cob/124/2016-618 z 31. októbra 2016. Vo svojom rozhodnutí sa v plnom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia. Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia považoval za potrebné uviesť, že výpočet dôvodov, pre ktoré súd rozhodne o zrušení družstva je taxatívny a v iných prípadoch, ako uvedených v § 257 ods. 1 písm. f/ ObZ, súd toto oprávnenie nemá. Z obsahu návrhu na zrušenie Družstva vyplýva, že dôvodom jeho zrušenia je premena Pozemkového spoločenstva na Družstvo, avšak v ustanovení § 257 ods. 1 písm. f/ ObZ premena družstva nie je dôvodom na jeho zrušenie. Z uvedených dôvodov potvrdil napadnuté rozhodnutie v zmysle § 387 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj „C. s. p.“). O výške náhrady trov odvolacieho konania rozhodol súd prvej inštancie, s ohľadom na výsledok konania, podľa § 262 ods. 2 C. s. p. a žalovanému priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

4. Proti uzneseniu odvolacieho súdu podali navrhovatelia 1/, 2/ a 3/ (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovali z ustanovení § 420 písm. f/ C. s. p. a § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p. a v ktorom žiadali, aby dovolací súd zrušil uznesenie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie alebo aby zmenil rozhodnutie odvolacieho súdu tak, že Družstvo zruší.

5. V dovolaní navrhovatelia uviedli, že svoj návrh odôvodnili tým, že Družstvo malo byť založené na základe premeny právnej formy z pozemkového spoločenstva na družstvo, ku ktorej malo dôjsť na valnom zhromaždení Pozemkového spoločenstva dňa 12.12.2009 (ďalej len „Valné zhromaždenie“). Z Notárskej zápisnice z Valného zhromaždenia vyplýva, že rozhodnutie o premene právnej formy nebolo prijaté v súlade so zákonom o pozemkových spoločenstvách požadovanou 2/3 väčšinou všetkých hlasov členov Pozemkového spoločenstva, čo je v rozpore s ustanovením § 19 ods. 3 v spojení s § 18 ods. 2 písm. i) zákona o pozemkových spoločenstvách. Okrem Valného zhromaždenia súbežne prebiehala i ustanovujúca schôdza Družstva, čo je podľa dovolateľov právne absurdné, keď Družstvo malo podľa všetkého vzniknúť premenou Pozemkového spoločenstva a nie na základe ustanovujúcej schôdzy. Členovia Pozemkového spoločenstva boli zároveň pozývaní na Valné zhromaždenie a nie na ustanovujúcu schôdzu Družstva. Napriek tomu ustanovujúca schôdza podľa všetkého schválila vznik Družstva, avšak účinnosť tohto rozhodnutia podmienila odkladacou podmienkou uvedenou v bode 8 Notárskej zápisnice. Podľa tejto odkladacej podmienky mala účinnosť rozhodnutia ustanovujúcej schôdzy družstva o založení družstva nastať až momentom nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia súdu, ktorým sa vysloví neplatnosť uznesenia Valného zhromaždenia o premene pozemkového

spoločenstva na Družstvo. Z vyššie uvedených skutočností vyplýva, že Družstvo nebolo nikdy založené a nemohlo ani vzniknúť, keďže Váľné zhromaždenie neschválilo premenu na Družstvo a žiadny súd nevydal rozhodnutie, ktorým by právoplatne vyslovil neplatnosť uznesenia Váľného zhromaždenia. Dôkazom, že Družstvo nevzniklo premenou z Pozemkového spoločenstva je aj skutočnosť nesplnenia povinnosti stanovenej zákonom o pozemkových spoločenstvách podať na príslušný obvodný lesný úrad návrh na zápis zmeny - premeny právnej formy z Pozemkového spoločenstva na Družstvo a následne na výmaz z registra pozemkových spoločenstiev v lehote určenej ustanovením § 27 ods. 1 zákona o pozemkových spoločenstvách, t. j. do 60 dní odo dňa ich schválenia. Na základe nesplnenia tejto povinnosti zo strany Družstva, Obvodný lesný úrad Košice nemohol pristúpiť k posúdeniu zákonnosti premeny Pozemkového spoločenstva na Družstvo. Zápis Družstva do obchodného registra tak mal nasledovať až po ukončení procesu zrušenia Pozemkového spoločenstva pred Obvodným lesným úradom Košice, a to na základe predložených listinných dôkazov, medzi ktorými malo byť aj rozhodnutie Obvodného lesného úradu o zápise zmeny právnej formy z Pozemkového spoločenstva na Družstvo. Až takýmto rozhodnutím mohli nastať účinky právnej skutočnosti o spôsobilosti na zápis Družstva do obchodného registra podľa ustanovenia § 5 ods. 5 zákona č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o obchodnom registri“). Navrhovatelia majú vzhľadom k uvedenému za to, že Družstvo vzniklo contra legem, keďže nebolo nikdy založené, ani nedošlo k završeniu procesu zrušenia Pozemkového spoločenstva a jeho následného výmazu z registra pozemkových spoločenstiev. Nakoľko ani príslušný obchodný register neskúmal splnenie nevyhnutných podmienok (kvalifikovanej väčšiny hlasov, zápis zmeny v registri pozemkových spoločenstiev), zapísal Družstvo do obchodného registra a zároveň mu pridelil aj IČO Pozemkového spoločenstva, na základe čoho sa Družstvo začalo správať ako právny nástupca Pozemkového spoločenstva, resp. ako samotné Pozemkové spoločenstvo so zmenenou právnou formou. Pozemkové spoločenstvo aj Družstvo sú však od momentu zápisu Družstva do obchodného registra evidované ako dva samostatne existujúce subjekty, ktoré si uplatňujú nárok k správe jednej spoločnej nehnuteľnosti.

6. K otázke právneho záujmu podľa § 257 ods. 1 písm. f/ ObZ dovolatelia uvádzajú, že podmienkou začatia konania o zrušenie družstva je; a/ návrh člena družstva, b/ návrh osoby s právnym záujmom alebo c/ súd začne konať z vlastného podnetu o tom, že založením, splynutím alebo zlúčením družstva sa porušil zákon. Dovolatelia uvádzajú, že z vyhlásenia správcu vkladu Družstva, ktoré bolo vyhotovené v súvislosti s jeho založením a zápisom do obchodného registra vyplýva, že v hotovosti prijal finančné prostriedky titulom členských vkladov vo výške 1 263,-eur, čo zodpovedá peňažnému vkladu 421 osôb (100% členov Pozemkového spoločenstva). Ak bol teda za všetkých 100% členov Pozemkového spoločenstva zaplatený základný členský vklad, nesporne sa stali zložením finančných prostriedkov správcovi vkladu členmi Družstva aj navrhovatelia, ktorým súd prvej inštancie, ako aj odvolací súd tento status uprel. Ako členovia Družstva sú navrhovatelia napríklad pozývaní aj na schôdze členov Družstva. Z uvedeného možno vyvodíť, že navrhovatelia sú členmi Družstva.

Okrem toho, že navrhovateľov možno formálne považovať za členov Družstva, majú tiež za to, že je u nich daný aj právny záujem na zrušení Družstva, ktorý odôvodňujú tým, že sú podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností, ktoré patria do spoločnej nehnuteľnosti, ku ktorej si práva správcu a obhospodarovateľa toho času nárokujú obidva existujúce subjekty, Pozemkové spoločenstvo aj Družstvo. Osobou, ktorá má právny záujem v zmysle § 257 ods. 1 písm. f/ ObZ v praxi najčastejšie býva osoba, ktorá má majetkovú účasť v družstve, avšak táto nie je jediným predpokladom pre splnenie zákonnej požiadavky právneho záujmu, keďže prevod vlastníckeho práva či zaťaženie nehnuteľnosti v prospech tretích osôb nie je jediným spôsobom dispozície s majetkom. Družstvo totiž môže svojou správcovskou činnosťou

a obhospodarovaním do značnej miery zasiahnuť do právnej sféry navrhovateľov tým, že ovplyvní kvalitatívnu alebo inú vlastnosť nehnuteľnosti, od ktorej je závislá hodnota danej nehnuteľnosti alebo nebude vyplácať deputát či podiel na zisku za jej obhospodarovanie, alebo aj iným spôsobom zasiahne do majetkovej sféry navrhovateľov. Nepriznanie aktívnej procesnej legitímácie by vo

svojich dôsledkoch teda znamenalo, že Družstvo by, ako nástupca Pozemkového spoločenstva, bolo oprávnené spravovať nehnuteľnosti navrhovateľov, vrátane možnosti ich prenajímať, brať z nich plody a iné úžitky, pričom navrhovateľom by zostalo iba holé vlastníctvo bez reálnej držby. Zároveň navrhovatelia majú za to, že založením Družstva bol porušený zákon, a to takým spôsobom, že súdy mohli a mali konať z úradnej povinnosti aj bez toho, aby sa primárne venovali otázke aktívnej legitímácie navrhovateľov. Namiesto uvedeného postupu navrhovateľom neodôvodnene znemožnili uplatňovanie im patriacich procesných práv. Navrhovatelia zastávajú názor, že pokiaľ sa súd dozvie o skutočnostiach tohto charakteru, že pri založení družstva bol porušený zákon takým spôsobom ako v obdobnom prípade, mal by súd ako garant zákonnosti a ústavnosti začať konanie z úradnej moci aj na základe získaného podnetu. Súdy oboch inštancií nevzali do úvahy skutočnosti, ktoré zasahujú do hmotných práv navrhovateľov. Odvolací súd svojím rozhodnutím neumožnil, aby sa vec prejedнала a aby sa odstránil stav neoprávnených zásahov do hmotných práv navrhovateľov, keďže odvolací súd sa v dôsledku zvoleného postupu meritom veci nezaoberal. Navrhovateľom sa rozhodnutie odvolacieho súdu javí ako alibistické, neriešiacie podstatu sporu, ktorá zo súdneho spisu vyplývala. Odôvodnenie odvolacieho súdu v odsekoch 41 a 42 podľa navrhovateľov svedčí zrejme o nepochopení právnej stránky sporu alebo nechote sa vecou ďalej zaoberať. Z obsahu spisu totiž jasne vyplýva dôvod zrušenia Družstva, pričom ním nie je samotná premena, s ktorou právny poriadok legitímne počíta, ale skutočnosť, že Družstvo nebolo založené v súlade so zákonom, pretože za premenu Pozemkového spoločenstva na Družstvo nehlasovala zákonom požadovaná kvalifikovaná 2/3 väčšina všetkých hlasov podielnikov Pozemkového spoločenstva. Na základe všetkého uvedeného majú navrhovatelia za to, že nesprávnym procesným postupom odvolací súd znemožnil navrhovateľom, aby uskutočňovali im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

7. Podanie dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p. navrhovatelia zdôvodnili existenciou neštandardného stavu vzniku dvoch samostatných subjektov, Pozemkového spoločenstva i Družstva, ktorý nastal v súvislosti s nezákonnou premenou právnej formy Pozemkového spoločenstva, pričom rozhodnutie súdu záviselo od právneho posúdenia či navrhovatelia, ako osoby, ktoré aj keby neboli členmi Družstva a nemali by majetkovú účasť v ňom, majú právny záujem na jeho zrušení, pokiaľ si Družstvo nárokuje spravovať ich majetok. Navrhovatelia nemajú vedomosť o tom, že by Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) riešil právnu otázku, či navrhovatelia - osoby vyznačujúce sa vyššie uvedenými vlastnosťami, majú právny záujem na zrušení družstva.

8. K dovolaniu navrhovateľov sa v mene Družstva vyjadrila jeho právna zástupkyňa, ktorá uviedla, že dovolanie neobsahuje a ani sa neodvoláva na žiadne nové skutkové okolnosti, ani na nesprávne posúdenie veci, a preto navrhuje, aby dovolací súd dovolanie zamietol. Navrhovatelia majú uvádzať skutočnosti, ktoré sú charakteristické pre odôvodnenie žaloby o určenie neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia a opomínajú skutočnosť, že návrh označili ako návrh o zrušenie Družstva, ktorý má svoj hmotnoprávny základ v ustanovení § 257 ods. 1 písm. f/ ObZ. Posúdenie otázky evidovania/neevidovania Pozemkového spoločenstva ku dnešnému dňu, v registri pozemkových spoločenstiev vedenom Okresným úradom Košice, Pozemkový a lesný odbor, nie je v kompetencii súdu v tomto konaní, rovnako ako ani predbežnou otázkou. Nepravdivé je vyjadrenie navrhovateľov, podľa ktorého sú členmi Družstva, keď počas konania tvrdili, že nie sú jeho členmi a ani sa nimi necítia byť. Navrhovatelia zároveň nevyužili iné právne prostriedky a podaným návrhom ani dovolaním nemožno usilovať o vydanie takých rozhodnutí, na ktoré sú príslušné iné orgány. Návrh tak, ako bol podaný, neslúži na ochranu ich majetku, navrhovatelia mali a majú k dispozícii vlastnícke žaloby, čo však nevyužili. Vo vyjadrení tiež poukazuje na skutočnosť, že Družstvo je len správcom spoločnej nehnuteľnosti, nie jej vlastníkom, Družstvo samé nekoná navonok, nerozhoduje, ani nepoberá podiely na zisku. Rozhodovanie o hospodárení a nakladaní so spoločnou nehnuteľnosťou ako spoločnou vecou všetkých podielových spoluvlastníkov, prislúcha všetkým členom Družstva na členskej schôdzi Družstva. Dosiahnutý zisk sa rozdeľuje na základe

rozhodnutia členskej schôdze družstva o rozdelení zisku medzi členov. Navrhovatelia, ako vlastníci podielov spoločnej nehnuteľnosti, musia rešpektovať rozhodnutie prijaté väčšinou vlastníkov podielov spoločnej nehnuteľnosti, aj v otázke zmeny právnej formy podľa § 139 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka. Navrhovatelia bližšie nekonkretizovali dovolacie dôvody - v čom konkrétne mal spočívať nesprávny proces súdu, ktorý znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a čo je právnou otázkou, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Priznaním aktívnej procesnej legitímácie navrhovateľom v danom prípade by sa vytvoril priestor na jej priznávanie širokým skupinám osôb, v rozpore s doteraz štandardnou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít. Naopak, nepriznanie aktívnej procesnej legitímácie navrhovateľom neznamená odmietnutie spravodlivosti, nakoľko navrhovatelia majú iné právne prostriedky ochrany svojich práv, ak sa cítia byť na nich dotknutí (napr. žaloba o určenie neplatnosti uznesení valného zhromaždenia). Nevyužitie vhodných právnych prostriedkov na ochranu svojich práv nemôže byť nahrádzané priznaním aktívnej procesnej legitímácie navrhovateľom v danom prípade.

9. Od 1. júla 2016 sa konania v niektorých veciach právnických osôb, vrátane konania o zrušení právnickej osoby a nariadení jej likvidácie, riadia ustanoveniami zákona č. 161/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „C. m. p.“ alebo „Civilný mimosporový poriadok“). Podľa § 2 ods. 1 C. m. p. na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia C. s. p., ak tento zákon neustanovuje inak. Ustanovenie § 76 C. m. p. vymedzuje prípady, v ktorých (v pôsobnosti tohto zákona) dovolanie prípustné nie je; neupravuje teda, kedy (v pôsobnosti tohto zákona) je dovolanie prípustné. Vzhľadom na to, že v danom prípade nejde o vec, na ktorú by sa vzťahovalo ustanovenie § 76 C. m. p., bolo potrebné aplikovať ustanovenie § 2 C. m. p., čo platí i pre konanie o dovolaní.

10. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.) po zistení, že dovolanie podali v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C. s. p.) účastníci, v ktorých neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 C. s. p.), zastúpení v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 C. s. p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443 C. s. p.) dospel k záveru, že navrhovatelia 1/, 2/ a 3/ podali dovolanie dôvodne, a preto dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 C. s. p.). Odôvodnenie rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

11. Vzhľadom k uvedenému (bod 9) prípustnosť dovolania navrhovateľov je potrebné posudzovať podľa ustanovení C. s. p. Čo sa však týka viazanosti dovolacieho súdu rozsahom dovolania, v zmysle § 77 C. m. p. vo veciach, v ktorých možno začať konanie aj bez návrhu, dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolania.

12. Dovolací súd je viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 C. s. p.). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (pozri § 428 C. s. p.). Dovolanie prípustné podľa § 420 C. s. p. možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 C. s. p.). Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ C. s. p.). Dovolateľ odvodzoval prípustnosť podaného dovolania aj z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p. Pre dovolanie prípustné podľa § 421 C. s. p. platí, že ho možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C. s. p.).

13. Dovolatelia prípustnosť podaného dovolania vyvodzovali z ustanovenia § 420 písm. f/ C. s. p., ako i z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p. Otázka nemožnosti kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 C. s. p. a § 421 C. s. p. bola pôvodne riešená v uznesení veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, sp. zn. 1VCdo/2/2017 z 19. apríla 2017, v zmysle ktorého sa dovolací súd pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania podľa § 420 C. s. p. V čase rozhodovania dovolacieho súdu bol však už citovaný záver veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu prekonaný uznesením ústavného

súdu, sp. zn. Plz. ÚS 1/2018 z 25. apríla 2018. Podľa uvedeného rozhodnutia „pokiaľ sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 420 Civilného sporového poriadku, ako aj § 421 Civilného sporového poriadku a Najvyšší súd Slovenskej republiky sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 Civilného sporového poriadku, poruší tým právo na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.“ Zároveň uznesením, sp. zn. 1VCdo/1/2018 zo dňa 21. marca 2018 aj veľký senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu konštatoval odklon od uznesenia, sp. zn. 1VCdo/2/2017 a vo svojom výroku uviedol, že „Kumulácia dovolacích dôvodov podľa § 420 C. s. p. a § 421 C. s. p. je prípustná.“ Vzhľadom k uvedenému pristúpil vo veci konajúci senát najvyššieho súdu k skúmaniu, či sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie ako z hľadiska dovolateľom namietaných vád zmätočnosti podľa ustanovenia § 420 písm. f/ C. s. p., tak aj z hľadiska, či sú splnené podmienky pre skúmanie (nesprávneho) právneho posúdenia veci odvolacím súdom z hľadiska dovolateľom vyvodzovanej prípustnosti dovolania podľa ustanovení § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p.

14. Každé podanie (vrátane dovolania) posudzuje aj dovolací súd podľa jeho obsahu (§ 124 ods. 1 C. s. p.). V konkrétnej veci je z obsahu dovolania zrejmé, že dovolatelia vidia vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f/ C. s. p. v dvoch základných skutočnostiach. Prvou je nekonanie súdu prvej inštancie z úradnej povinnosti v konaní, kde má takúto možnosť, resp. povinnosť a druhou je v zásade arbitrárnosť a nepreskúmateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu. Zároveň za právnu otázku, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ako aj súdu prvej inštancie, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená, považujú dovolatelia otázku, či navrhovatelia ako osoby vyznačujúce sa vyššie uvedenými vlastnosťami, v prípade, aj keby neboli členmi Družstva a nemali by majetkovú účasť v ňom, majú právny záujem na jeho zrušení, pokiaľ si Družstvo nárokuje spravovať ich majetok. Dovolatelia teda považujú za nesprávne právne posúdenie veci záver vyslovený ako prvoinštančným, tak i odvolacím súdom o nedostatku ich právneho záujmu na zrušení Družstva.

15. Pre naplnenie prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f/ C. s. p. je nevyhnutné kumulatívne splnenie troch zákonných znakov, ktorými sú: 1/ nesprávny procesný postup súdu, 2/ tento nesprávny procesný postup znemožnil strane sporu realizovať jej patriace procesné práva a zároveň 3/ intenzita tohto zásahu dosahovala takú mieru, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Pod pojmom nesprávny procesný postup súdu je potrebné rozumieť taký postup súdu v konaní, ktorý je v rozpore so zákonom. Aby bola daná prípustnosť dovolania, musí súd svojim nesprávnym procesným postupom znemožniť strane sporu realizovať jej patriace procesné práva, ktoré jej priznáva zákon. Medzi tieto procesné práva patria v zmysle judikatúry najvyššieho súdu, napr. právo vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom, právo nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy, právo vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom, právo byť predvolaný na súdne pojednávanie, právo strany konať pred súdom v materinskom jazyku, alebo v jazyku, ktorému rozumie, právo na to, aby bol rozsudok strane doručený do vlastných rúk. Naopak, medzi tieto práva nepatrí právo strany sporu na to, aby súd akceptoval jej procesné návrhy, aby súd rozhodol v súlade s predstavami strany sporu, alebo aby súd odôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv strany sporu. Pre prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f/ C. s. p. musí intenzita zásahu do procesných práv strany sporu v dôsledku nesprávneho procesného súdu dosahovať mieru porušenia práva na spravodlivý proces (obdobne pozri napr., sp.zn. 3Obdo/40/2017 zo 7. decembra 2017).

16. Dovolací súd sa prioritne zaoberal namietaným nesprávnym postupom súdu prvej inštancie, ktorý podľa dovolateľov nekonal z úradnej povinnosti v konaní, kde má takúto možnosť, resp. povinnosť. Konanie o zrušení družstva, v zmysle § 257 ods. 1 písm. f/ ObZ, bolo za predchádzajúcej právnej úpravy Občianskeho súdneho poriadku upravené v ustanovení § 200e ods. 1 písm. a/, z ktorého vyplývalo, že registrový súd, v ktorého obvode je právnická osoba zapísaná, je príslušný na konanie o zrušení obchodnej spoločnosti, zrušení družstva a nariadení ich likvidácie. Podľa § 200e ods. 2 O. s. p. takéto konanie bolo možné začať aj bez návrhu, tzn. možno ho nazvať mimosporovým konaním. Špecifickosť typu konania podľa § 257

ods. 1 ObZ spočíva v skutočnosti, že postavenie účastníkov v tomto prípade výslovne vyplýva ex lege a na to, aby sa so subjektom konalo ako s účastníkom konania, musí mu patriť zodpovedajúce hmotnoprávne ustanovenie. S procesným postavením účastníka konania teda úzko súvisí jeho tzv. vecná legitímácia ako stav vyplývajúci z hmotného práva a taktiež reflektujúci skutočnosť, že subjekt je nositeľom práv, povinností a právom chránených záujmov, ktoré sú predmetom konania. Skúmanie účasti tak de facto splyva s hmotnoprávnym posúdením otázky, či navrhovateľ osvedčí právny záujem na zrušení družstva. Pre civilný mimosporový proces je vo všeobecnosti typické úzke prepojenie predmetu konania a účastníkov konania, pričom súdy sú povinné v prvom rade vyhodnotiť, či osobe podávajúcej návrh na začatie konania podľa § 257 ods. 1 ObZ svedčí procesné postavenie účastníka konania. Za účinnosti právnej úpravy obsiahnutej v O. s. p., konkrétny procesný postup, ako mali súdy postupovať v prípade, keď vyhodnotili, že navrhovateľ neosvedčil právny záujem na zrušení družstva, nebol jednoznačne zadaný. Dovolací súd zastáva názor, že v prípade, ak súd považoval návrh za podaný osobou, ktorá nemá právny záujem na zrušení družstva, bol za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku správny taký procesný postup, kedy konajúci súd zamietol takýto návrh na začatie konania. Avšak v prípade, ak z návrhu podaného neoprávnenou osobou vyplývali skutočnosti odôvodňujúce začatie konania ex offo, bol povinný začať konanie bez návrhu, nakoľko sa jednalo o konanie, ktoré bolo možné začať aj bez návrhu. Tento záver nachádza svoje opodstatnenie aj v kontexte znenia aktuálnej právnej úpravy obsiahnutej v Civilnom mimosporovom poriadku, nadväzujúcej na relevantnú právnu úpravu Občianskeho súdneho poriadku, kde je explicitne v ustanovení § 8 ods. 1 upravený postup súdu v uvedenom prípade. Jediným rozdielom v rámci tohto nanovo zakotveného procesného postupu oproti predchádzajúcej právnej úprave je jednoznačne určená procesná forma rozhodnutia, akou sa súd s takýmto návrhom vysporiada, t. j. uznesením ho odmietne. V druhom odseku predmetného ustanovenia je zvýraznená povinnosť súdu v prípade, ak z obsahu takéhoto návrhu (uvedeného v odseku 1) zistí, že sú dané dôvody na začatie konania aj bez návrhu, rozhodnúť o začatí konania bez návrhu. Zároveň na podporu predmetného konštatovania, týkajúceho sa vhodného procesného postupu súdu v konkrétnom prípade je možné poukázať aj na názor autorov Komentára k Civilnému mimosporovému poriadku, v ktorom sa uvádza, že „Ambíciou tohto nového procesného postupu je v zmysle princípu procesnej ekonomie odbremeniť súdy od meritórneho rozhodovania formou zamietnutia návrhu na začatie konania v prípadoch, keď iniciovanie konania zo strany navrhovateľa je výslovne šikanózne, neodôvodnené, nepreukáže právny záujem, resp. z pohľadu hmotného práva a účasti na konaní vylúčené. Veľmi zásadná je následne možnosť vo väčšine prípadov začať konať ex offo, len bez subjektu, ktorému procesné postavenie s ohľadom na všetky okolnosti a predmet konania, vecnú legitímáciu, neprináleží.“ (Smyčková, R., Števček, M., Tomašovič, M., Kotrecová, A. a kol. Civilný mimosporový poriadok. Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2017, s. 73).

17. Dovolací súd dospel k záveru, že súd prvej inštancie čisto procesným postupom, spočívajúcim vo vydaní rozhodnutia zamietajúceho návrh v prípade vyhodnotenia nedostatku právneho záujmu navrhovateľov na zrušení družstva, nezneškodnil navrhovateľom, aby uskutočňovali im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Uvedené je možné skonštatovať aj s ohľadom na ďalší postup súdu prvej inštancie, keď zo spisového materiálu vyplýva, že skutočnosti zistené v priebehu tohto konania považoval súd prvej inštancie za natolko závažné a pre konanie podľa § 257 ods. 1 písm. f/ ObZ za natolko relevantné, že úpravou z č. 1. 687 zákonný sudca dal podnet Okresnému súdu Trnava, ako súdu vecne a miestne príslušnému, na začatie konania o zrušení družstva, nakoľko bol pravdepodobne porušený zákon v zmysle ustanovenia § 257 ods. 1 písm. f/ ObZ.

18. Dovolací súd skúmal aj existenciu namietanej vady zmätočnosti spočívajúcej v nepreskúmateľnosti a arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu. V tomto smere poukazuje na stanovisko publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky

pod R 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku“. Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa nedotkli podstaty a zmyslu uvedeného stanoviska; toto stanovisko treba preto považovať za aktuálne a aplikovateľné aj po 1. júli 2016 (obdobne napr. rozhodnutia, sp. zn. 3Cdo/59/2017, 5Cdo/84/2017, 8Cdo/85/2017).

19. Len v mimoriadnych a ojedinelých prípadoch môže nepreskúmateľnosť rozhodnutia súdu zakladať vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p., a to napríklad vtedy, ak rozhodnutie napadnuté opravným prostriedkom ako celok neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, prípadne vtedy, ak odôvodnenie napadnutého rozhodnutia má také zásadné nedostatky, ktoré sa svojou povahou, intenzitou, významom a právnymi následkami blížia k „justičnému omylu“.

Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva totiž princíp právnej istoty môže ustúpiť iba výnimočne, a to za účelom zaistenia opravy základných väd alebo justičných omylov (pozri Ryabikh proti Rusku, rozsudok z roku 2003) a napravenia „väd najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“, ale nie z dôvodu právnej čistoty (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009).

20. Dovolatelia namietali časť odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorá sa opiera o taxatívny výpočet dôvodov na zrušenie družstva, v ktorom absentuje (ako dôvod) premena družstva. Podľa názoru odvolacieho súdu totiž zo samotného obsahu návrhu

na zrušenie Družstva vyplýva ako dôvod zrušenia Družstva práve jeho premena. V tomto smere dáva do pozornosti rozsudok najvyššieho súdu, sp. zn. 1ObdoV/6/2004 z 30. septembra 2005 (R 56/2006), z ktorého vyplýva, že v prípade vzniku družstva samostatnou formou

(v uvedenom prípade rozdelením družstva), ktorá v ustanovení § 257 ods. 1 písm. f) Obchodného zákonníka nie je uvedená, nie je možné zrušenie družstva podľa tohto ustanovenia. Konkrétny právny záver odvolacieho súdu reflektujúci právny názor vyslovený v skoršom rozhodnutí dovolacieho súdu nemožno sám o sebe považovať za arbitrárny.

Za nepreskúmateľný a zmätočný však možno považovať samotný záver odvolacieho súdu o tom, že relevantným dôvodom na zrušenie družstva je práve jeho namietaná premena. Odvolací súd sa totiž vo svojom rozhodnutí stotožnil s odôvodnením rozhodnutia súdu prvej inštancie a dovolateľmi namietané konštatovanie vo svojom rozhodnutí uviedol len

na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia. Z rozhodnutia súdu prvej inštancie

na str. 3 však vyplýva, že: „Tunajší súd považuje za potrebné uviesť, že v čase vydania tohto rozhodnutia je Urbariát, pozemkové spoločenstvo Hačava, stále zapísané v Registri pozemkových spoločenstiev, vedenom Okresným úradom Košice - okolie (viď Výpis z registra pozemkových spoločenstiev čl. 586 spisu), teda naďalej má právnu subjektivitu, to znamená, že odporca nie je právnym nástupcom pozemkového spoločenstva, keďže pozemkové spoločenstvo nebolo zrušené a následne vymazané z Registra pozemkových spoločenstiev.“ Z uvedeného konštatovania súdu prvej inštancie je zrejmé, že súd v rámci ustálenia skutkového stavu nepovažoval Družstvo za právneho nástupcu pozemkového spoločenstva, ktorý by vznikol jeho premenou. Nakoľko rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe inkorporuje celé prvoinštančné rozhodnutie a jeho dôvody, obsahuje vnútorné rozpory, a to vo vyjadrení záverov, ktoré sú v príkrom rozpore so závermi, ku ktorým dospel súd prvej inštancie. Z uvedeného dôvodu táto strohá argumentácia odvolacieho súdu, použitá bez akéhokoľvek dodatočného zdôvodnenia svojho záveru, nezdôraznila správnosť rozhodnutia súdu prvej inštancie, ale práve naopak zapríčinila, že odvolacie rozhodnutie sa stalo vzájomne protirečivým a nekonzistentným, a teda zmätočným a nepreskúmateľným. Napokon nad rámec uvedeného je dovolací súd nútený konštatovať, že odvolací súd absolútne nereflektoval

ani samotnú skutočnosť, že rozhoduje v mimosporovom konaní, čo vyplýva jednak z nesprávne použitej terminológie, ale aj zo samotného výroku a odôvodnenia rozhodnutia o nároku na náhradu trov odvolacieho konania.

21. Vzhľadom k uvedenému dovolací súd dospel k záveru, že v prejednávanej veci sa skutočne jedná o prípad vybočenia z medzí ustanovenia § 393 ods. 2 v spojení s ust. § 387 ods. 2 C. s. p., a teda o prípad relevantný z hľadiska druhej právnej vety zjednocujúceho stanoviska najvyššieho súdu R 2/2016. Dovolatelia teda dôvodne namietali vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f/ C. s. p.

22. Dovolatelia zároveň podali dovolanie aj z dôvodov uvedených v ustanovení § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p. Za nesprávne považovali závery odvolacieho súdu (aj súdu prvej inštancie) o nedostatku ich právneho záujmu na zrušení Družstva. Dovolatelia vymedzili, v čom spočíva nesprávne právne posúdenie v podstate tak, že konajúce súdy nesprávne vyhodnotili, že navrhovatelia nemajú právny záujem na zrušení Družstva v prípade, že si Družstvo nárokuje spravovať ich majetok. Keďže dovolacím súdom táto otázka ešte nebola vyriešená, dovolací súd považoval dovolanie navrhovateľov v tejto časti za prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b) C. s. p.

23. Súd prvej inštancie vo svojom rozhodnutí konštatoval, že zrušenie Družstva sa žiadnym spôsobom nedotkne vlastníckeho práva navrhovateľov a zároveň navrhovatelia nemôžu odvodzovať svoju majetkovú účasť v Družstve tým, že toto vykonáva správu spoločnej nehnuteľnosti. Keďže navrhovatelia nie sú členmi Družstva, ani členmi orgánu oprávneného konať v mene družstva, nie sú členmi orgánu oprávneného konať v mene spoločenstva, nemajú ani majetkovú účasť v družstve, teda nepreukázali právny záujem na zrušení družstva. Dôsledkom nedostatku vecnej legitímácie je neúspech navrhovateľov v konaní, t. j. zamietnutie žaloby. S predmetným tvrdením sa rovnako stotožnil aj odvolací súd.

24. Pre posúdenie otázky, či osoby vyznačujúce sa uvedenými vlastnosťami (majúce spoluvlastnícky podiel na spoločnej nehnuteľnosti), majú právny záujem na zrušení Družstva, ak si toto nárokuje spravovať ich majetok, je predovšetkým potrebné definovať, čo všetko môže predstavovať právny záujem na zrušení družstva ako takého. Právny záujem na zrušení družstva môže mať aj osoba, ktorá nie je jej členom, ale má majetkovú účasť, resp. určitý majetkový záujem v družstve. Takouto osobou môže byť napríklad veriteľ družstva, do úvahy prichádza aj dedič člena družstva a pod. Za majetkový záujem v družstve osoby, ktorá nie je jeho členom, možno teda považovať aj určitý nárok majetkovej povahy voči družstvu. Zároveň v okolnostiach konkrétneho prípadu možno konštatovať, že takýto majetkový záujem v družstve má aj osoba, ktorá nie je členom družstva a je podielovým spoluvlastníkom nehnuteľností, ktoré obhospodaruje družstvo. Vlastnícke právo charakterizujú jednotlivé vlastnícke oprávnenia patriace do jeho obsahu. Ide o právo vec užívať, požívať jej plody a úžitky, právo vec držať, právo vecou disponovať (ktorého najvýznamnejšou zložkou je oprávnenie vec odplatne či bezodplatne scudziť a tak ju previesť), ako aj o právo na ochranu proti akémukoľvek neoprávnenému zásahu do vlastníckeho práva. Je zrejmé, že pri správe spoločnej nehnuteľnosti pozemkovým spoločenstvom, resp. družstvom je vlastnícke právo podielových spoluvlastníkov nehnuteľností „oslabené“ v takmer všetkých častiach, nakoľko jednotlivé vlastnícke oprávnenia v zmysle relevantnej právnej úpravy vykonáva namiesto vlastníkov pozemkové spoločenstvo, resp. družstvo (okrem práva disponovať s vecou). Právo vec užívať a spravovať pozemkovým spoločenstvom, resp. družstvom sa však premieta do samotnej kvality nehnuteľností, ktorá ovplyvňuje ich hodnotu, čo má následne dopad na vlastnícke právo jednotlivých spoluvlastníkov najmä v prípadoch, keď chcú previesť svoje vlastnícke právo k spoločne obhospodarovanej nehnuteľnosti. Taktiež právo požívať plody a úžitky veci síce patrí pozemkovému spoločenstvu, resp. družstvu, avšak zároveň čiastočne zostáva zachované aj podielovým spoluvlastníkom nehnuteľností a premieta sa do ich práva na zisk. Je preto zrejmé, že obhospodarovaním či správou spoločných nehnuteľností pozemkovým spoločenstvom, resp. družstvom, dochádza k zásahu do vlastníckeho práva podielových spoluvlastníkov spoločnej nehnuteľnosti a súčasne k zasahovaniu do ich majetkovej sféry, a to bez ohľadu na to, či sú alebo nie sú členmi pozemkového spoločenstva alebo družstva. Z uvedeného vyplýva, že majetkový

záujem v družstve, ktoré obhospodaruje spoločné nehnuteľnosti, majú aj osoby, ktoré nie sú jeho členmi, no zároveň sú podielovými spoluvlastníkmi takýchto nehnuteľností. V zásade možno konštatovať, že v prípade špecifických okolností takéto osoby následne majú aj právny záujem na zrušení družstva. Právny záver odvolacieho súdu o tom, že navrhovatelia nemajú právny záujem na zrušení Družstva, na základe čoho došlo k zamietnutiu návrhu, je preto nesprávny.

25. Po preskúmaní veci preto dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie navrhovateľov, v časti, v ktorej sa týka nesprávneho posúdenia ich právneho záujmu na zrušení Družstva, je dôvodné.

26. Dovolací súd vzhľadom k uvedenému, z dôvodov uvedených v bodoch 20 a 24, dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 C. s. p. a § 450 C. s. p.).

27. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 C. s. p.).

28. V ďalšom konaní sa odvolací súd dôsledne vysporiada s uvedenými nedostatkami, zohľadniac záväzný právny názor dovolacieho súdu vo vzťahu k otázke právneho záujmu navrhovateľov na zrušení Družstva a reflektujúc povahu samotného konania a jemu zodpovedajúcu právnu úpravu obsiahnutú v Civilnom mimosporovom poriadku, pričom svoje rozhodnutie dostatočne a jasne odôvodní.

29. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C. s. p.).

30. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.